

a prémium összege nem is volt ismert. Mindig attól függött, hogy az adott mérkőzésnek mekkora volt a jelentősége. Európai visszhangja pedig a nyugati országokkal való találkozóknak volt.

Sz. R.: Az ötvenes évek futballválogatottjának nevét a sikerekhez, a világra szóló diadalokhoz kötik. Ugyanakkor negatívumként nemcsak a foci, hanem az akkori élsport egészének megítélésekor meg szokták említeni az élsportolók „üzletelését”. Hogyan emlékszik vissza erre?

B. J.: Valóban voltak ilyen jelenségek, de ezekre csak az 1952-es olimpia után került sor. A politika tudta, olyan lehetőségeket kell biztosítani, hogy az élsportolóknak ne legyen kedvük nyugatra menni. Például az 1952-es olimpiai eskütétel után minden olimpikon hetente élelmiszercsomagot kapott, amiben 20 dkg krumplicukor, 20 deka téliszalámi, 1 csomag vaj, 15 dkg sajt, egy tábla svájci csoki, két narancs vagy banán volt. Több-kevesebb „szajrét”, órát, nylonharisnyát, zsiletpengét, kávé – de üzemeknek alkatrészeket is! – lehetett behozni a válogatott győzelme esetén, a hatóságok ilyenkor bizonyos mértékig behunyták a szemüket. Klubszinten azok a csapatok tudtak ilyen lehetőségeket kihasználni, amelyek gyakran utaztak külföldi túrára, ilyen akkor kettő volt, a Honvéd és az MTK.

Sz. R.: Mit jelentett az Önök számára a londoni diadal, az Anglia elleni győzelem?

B. J.: 1953 novembere előtt három csapatot emlegettek a világ legjobbjai között. Brazíliát, Angliát és a magyar csapatot. Mi ezt a csapatot vertük meg, s a 6:3-mal felrepültünk a világ tetejére. A londoni mérkőzés előtt a meccsnek mi nem tulajdonítottunk akkora jelentőséget. Persze drukk volt bennünk, mert oda mentünk, ahol az európai labdarúgást kitalálták. A mérkőzés előtti szorongásunk a pályára lépéssel megszűnt, mindez csak az első labdaérintésig, az alibi-passzig tartott, azután megnyugodtunk, a feszültség elmúlt. A csapat ezzel az eredménnyel örök megbecsülést szerzett magának. Az Anglia elleni győzelemmel a futballban a korábban egyeduralkodó WM-rendszert is megsemmisítettük. Idehaza a fogadtatásokból azt éreztük, hogy az egyszerű emberek is magukénak érezték a győzelmünket. Diadalunkat megkülönböztetett tisztelettel fogadták.

Sz. R.: Köszönjük, hogy időt szakított beszélgetésünkre.

Az interjút készítette:
SZABÓ RÓBERT

A „Cucu”

Bozsik Józsefről Bozsik Péter

Horváth Zsolt: Bozsik József az 1950-es években az egyik „kedvenc” sportoló volt; hivatásos katonatiszt, propagandakiadványok szereplője, 1953-tól országgyűlési képviselő. (A Honvéd csapatával engedély nélkül egy dél-amerikai túrán vett részt, ezért idő előtt le kellett mondania mandátumáról.) Ő és a családja hogyan élte meg az élsportolóságot?

Bozsik Péter: Hogy az ötvenes években mit jelentett élsportolónak lenni, erről személyes élményem természetesen nincs. A családban beszélgetve, a legendákat hallva úgy gondolom, édesapám számára a sport kiugrási lehetőséget biztosított. Az ötvenes években, tíz évvel a háború után, amikor hatalmas szegénység volt még az országban, ezeknek a szegény gyerekeknek, akik még tán iskolába sem jártak, a sport egy kitörési lehetőség volt. Amikor sok gyerek a rongylabdát rúgta, az intézőnek csak ki kellett sétálnia a grundra, rábökött tíz-húsz gyerekre, és már meg is volt a kölyöksapat. Természetesen nem csinált közülük mindenki karriert, de a legjobbak az akkori

„A szépséges, szegény kispesti Hamupipókének hatalmas kéréje akad. A Néphadsereg!” (Hoppe László).
Bozsik a felavatott tisztak nevében szól, 1950

körülmények között kiemelkedően jó életszínvonalon élhettek. Édesapám például Puskás Öcsivel együtt 22 évesen Kispesten vaskereskedést nyithatott. Igaz, ez aztán, ha jól tudom, hamvába holt*, nem voltak üzleti zsenik. Inkább a futballal törődtek.

A válogatott játékosoknak tehát megvoltak a kiugrási lehetőségeik. Pályafutásuk alatt népszerűek voltak, relatív jó módban éltek. A legtöbb játékos esetében ez a kiemelkedő életmód, a karrier ott tört meg, amikor abbahagyta az aktív sportolást. Szűkösek voltak a lehetőségek, nem lehetett maszekolni, vállalkozni, pénzt befektetni. Hozzáteszem, ez abban az időben még Nyugaton sem működött úgy, ahogy ma, sokkal kevesebb pénz volt a labdarúgásban.

H. Zs.: Mit jelentett mindez egzisztenciálisan a Bozsik család számára?

B. P.: Apám volt a családfenntartó. Pista bátyja fiatalon meghalt, így korban is ő következett, ő gondoskodott a szüleitől. 1957-ben az illegális dél-amerikai túrájukról is a család miatt jött haza, pedig kapott ajánlatot az Atletico Madridtól. Talán félt attól, hogy meghurcolják az itthoniakat, ha Spanyolországban marad.

A szüleinek ő biztosított megfelelő otthont. A testvérei is hálával emlegetik, sokat köszönhettek neki. Emellett arra is volt lehetősége, hogy amíg meg nem nősült, külön „legénylakást” tartott fenn. Nem élt látványosan nagy lábon, csak szolidan, diszkréten, de szerette az életet. Én szerencsésnek mondhatom magam, hiszen beleszülettem a felső nem is tízezerbe, hanem ezerbe. Gyerekként is éreztem, hogy édesapám olyan körülményeket biztosított a családjának, amik abban az időben nem voltak mindnaposak. Abban, hogy meg tudta teremteni az egzisztenciáját a játékos pályafutása végén, komoly szerepe volt a Kígyó utcai üzletnek, ami édesanyám nevében működött ugyan, de nyilvánvalóan kellett hozzá, hogy édesapám százszoros válogatott, olimpiai bajnok, vb-ezüstérmes volt. A sportkarrier során kialakult a kapcsolatrendszere a sportvezetőkkel, adott esetben az állami vezetők némelyikével is. Ezeket a kapcsolatokat nem kellett különösebben igénybe venni, legalábbis nem tudok róla. Egy dolgot feltétlenül ki kell még emelnem: gyakorlatilag akkor utazott a családjával együtt Nyugatra, amikor csak akart, amit a rendszerválto-

* Az üzletet az 1940-es évek végén államosították. (A szerk.)

zás előtt kevesen mondhattak el magukról.

H. Zs.: Az 1950-es években megjelent propagandaanyagok, cikkek róla írva egy öntudatos, baloldali munkáscsaládot mutatnak be.

B. P.: A közeg, ahol édesapám családja lakott, munkásnegyed volt. Klubja, a Kispest is, amíg nem lett a Néphadsereg egyesülete, egy szegény munkáscsapat. Arról nem tudok, hogy nagyszüleim a földalatti mozgalom tagjai lettek volna. De a közeg, ahol éltek, biztosan baloldali gondolatokat erősített bennük. A gyerekeknek, így apámnak is, már egészen fiatalon dolgozniuk kellett, ő kifutófiúként járult hozzá a család megélhetéséhez. Ez abban az időben, azt hiszem, nem volt ritka. A munka mellett természetesen, amikor csak ideje volt, focizott. 1947-ben a válogatottba is bekerült, ettől kezdve végképp a futball került az első helyre. Édesapám nemigen politizált, a játék érdekelt. Nekem erről nincsenek emlékeim, mert szüleim hermetikusan elzártak a politikától. Nálunk ez szigorúan tabu volt. Közéleti szerepet, amire kijelölték korábban, 1956 után nem vállalt.

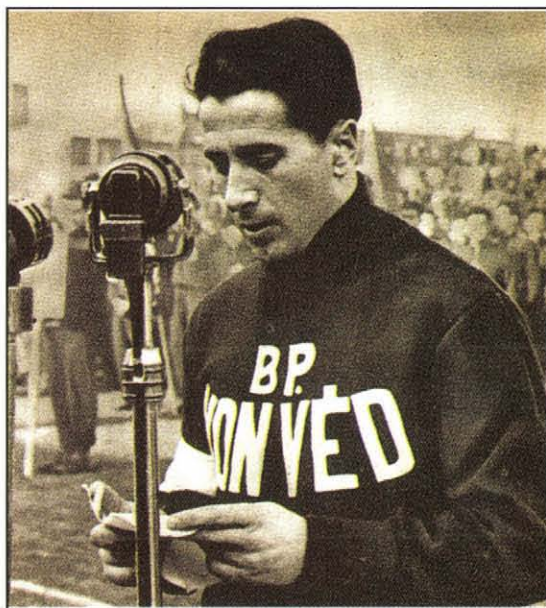
H. Zs.: Egy 1954-ben kiadott brosúra szerint 1944-ben Bozsik József katonaszökevény bátyjával együtt vidéken bujkált, és alig tudtak megmenekülni a nyilasok elől.

B. P.: Hozzám ez úgy jutott el, hogy Kispesten kapták el őket, valahol a lakásuk környékén az oroszok. Málenkij robot volt a cél, de sikerült lelépniük.

H. Zs.: Ez az eset nemigen illik a képbe. A fenti füzet egy másik történetet említ 1945-ből. A harcok elültével a fiatalok nekiállnak rendbe tenni a Kispest pályáját. Odalép hozzájuk egy szovjet szakaszvezető, és csokoládéval kínálja, majd amikor megérti, hogy Jóska haza akarja vinni a testvéreinek, egy egész táblát vesz elő a zsákjából.

B. P.: Hallottam olyat is, hogy a kispesti pálya pincéjében, a szertárosnál, vagy tán Szücs Nándi bácsinál, az intézőnél rejtőztek el, amíg az oroszok el nem vonultak.

H. Zs.: Egy korábbi interjúban fogalmazta meg azt a véleményét, hogy a rendszernek sokkal nagyobb szüksége volt Bozsik Józsefre, mint Bozsik Józsefnek a rendszerre.

Bozsik József a labdarúgó-bajnokság ünnepélyes megnyitóján, 1952

B. P.: Úgy gondolom, a mindenkori rendszernek a kiemelkedő személyiségekre mindig szükségük van. Az 1950-es években embereket el lehetett rakni a süllyesztőbe, de bölcsőbb a kirakatba rakni, és reklámként felhasználni őket. A rendszer felismerte a futballban rejlő reklámlehetőséget, hiszen az „aranycsapat” hat éven keresztül egy vereséggel osztotta a világot. Ez állt édesapám képviselőisége mögött is.

H. Zs.: Az 1953-as parlamentet valóban az MDP-központban állították össze, pontosan meghatározva, hány élmunkás, esztergályos, lakatos, vájár, mozdonyvezető, hány bajszos-csizmás téveszelnök, mennyi fejkendő parasztnéni, szövönő, és mellettük a haladó értelmiség mely képviselői kaphatnak helyet benne. Az idealizált társadalomképbe illeszkedett a sport egyik reprezentánsa is, aki egyúttal hivatásos katonatiszt, az államilag leginkább támogatott egyesület tagja. Érdemi munkára, felszólalásra aztán már nem volt szükség. Talán ez a felemás szerep volt az oka annak, hogy később tabu volt a családban a politika? Óvni akarták?

B. P.: Édesapám visszavonulása után is kirakatban volt, százszoros válogatott, a Honvéd edzője, szövetségi kapitány. Óvatosan kellett élni az életét, nem cselekedhetett elhamarkodottan... Gyerekfejjel nem

érdekelt a politika, nem szembesültem ezzel, de felnőttként egyáltalán nem lepődöm meg azon, hogy úgymond burokból neveltek. Én is mint kis Bozsik, állandóan szem előtt voltam, hát még édesapám, akit az egész ország ismert.

H. Zs.: Mi volt a véleménye arról, hogy az aranycsapat játékosai visszavonulásuk után korántsem kerültek valamilyen gondtalan anyagi helyzetbe?

B. P.: Nem nyomorgott senki. Aból a csapatból többé-kevésbé mindenki megtalálta a számítását. Talán Öcsi bácsival kapcsolatban mondta, hogy nem került a pályafutása befejezése után olyan anyagi helyzetbe, ami lehetővé tette volna élete végéig a gondtalan, kényelmes életet. A beszélgetés elején is említettem, akkori nemcsak itthon volt gond a játékosok pályafutásuk utáni érvényesülésére, hanem külföldön is. Édesapám szerencsére nagyon okosan, nagyon diplomatikusan kihozta a maximumot a kor adta lehetőségekből.

H. Zs.: Civilként sikeres volt, az egyik legsikeresebb az egykori játékosok közül. Nem mondható ez el az edzői működéséről.

B. P.: Már akkor szenvedett a magyar futballközegben. Ő abszolút profi játékos volt, a szónak nem az anyagi, a megélhetési profizmus értelmében, hanem mentalitásában. Nagyon vigyázott a fizikai állapotára, rendkívül céltudatos volt, hatalmas akaraterővel rendelkezett. Edzőként már a hatvanas években ütközött egy-két akkori sztárjátékosal, mert nem azt nyújtották, amit ő saját magával szemben megkövetelt. Az, hogy a magyar futball ma ott tart, ahol, az 1960-as években kezdődött. Miután felállt a kispadról, továbbra is kijártunk a Honvéd-meccsre, a lépcsőn, a korlátnál állt, mint egyszerű elnökségi tag, elmondta a véleményét, amit vagy meghallgattak, vagy nem. Hosszú szünet után, 1974-ben, Kutas Pista bácsi MLSZ-elnök kérésére, szövetségi kapitányként kapcsolódott be ismét a futballba, amikor kétszer is megismétlődött az, ami korábban elképzelhetetlen volt, hogy a magyar csapat lemaradt a tizenhat csapatos világbajnoki döntőről. Az első meccs után infarktust kapott, amiből még felépült, de sajnos ez az újbóli szerepvállalás vetett véget az életének.

Az interjút készítette:
HORVÁTH ZSOLT

